

Vergaderjaar 2017–2018

32 317

JBZ-Raad

IV

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 20 april 2018

De leden van de vaste commissies voor Immigratie & Asiel / JBZ-Raad¹ en voor Justitie en Veiligheid² hebben op 12 december jl. en op 23 januari jl. de reactie besproken op vragen van de PVV-fractie over het achtste voortgangsverslag van de Europese Commissie over de uitvoering van de Europese Veiligheidsagenda.³ Naar aanleiding hiervan is op 30 januari 2018 een brief gestuurd aan de Minister van Justitie en Veiligheid.

De Minister heeft op 19 april 2018 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
Van Dooren

¹ Samenstelling Immigratie en Asiel/JBZ-Raad:

Engels (D66), Nagel (50plus), Van Bijsterveld (CDA), Duthler (VVD), Ten Hoeve (OSF), Schaap (VVD), Strik (GL) (*vice-voorzitter*), Knip (VVD, Faber-van de Klashorst (PVV), Schouwenaar (VVD), Gerkens (SP), Bredenoord (D66), Dercksen (PVV) (*voorzitter*), D.J.H. van Dijk (SGP), Van Hattem (PVV), Knapen (CDA), Nooren (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Rombouts (CDA), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Wezel (SP), Bikker (CU), Overbeek (SP), Van Zandbrink (PvdA), Fiers (PvdA).

² Samenstelling Justitie en Veiligheid:

Engels (D66), Ruers (SP), Van Bijsterveld (CDA) (*vice-voorzitter*), Duthler (VVD) (*voorzitter*), Ten Hoeve (OSF), Koffeman (PvdD), Strik (GL), Knip (VVD), Backer (D66), Schouwenaar (VVD), Van Strien (PVV), Kok (PVV), Gerkens (SP), Vlietstra (PvdA), Lokin-Sassen (CDA), Bredenoord (D66), Dercksen (PVV), D.J.H. van Dijk (SGP), Van Rij (CDA), Rombouts (CDA), Van de Ven (VVD), Wezel (SP), Bikker (CU), Baay-Timmerman (50PLUS) Van Zandbrink (PvdA), Aardema (PVV), Fiers (PvdA).

³ Kamerstukken I 2017/18, 32 317, IK.

BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR IMMIGRATIE EN ASIEL/JBZ-RAAD EN VOOR JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

Den Haag, 30 januari 2018

De leden van de vaste commissies voor Immigratie & Asiel / JBZ-Raad en voor Justitie en Veiligheid hebben op 12 december jl. en op 23 januari jl. uw reactie besproken op vragen van de PVV-fractie over het achtste voortgangsverslag van de Europese Commissie over de uitvoering van de Europese Veiligheidsagenda.⁴ De leden van de **PVV**-fractie hebben naar aanleiding hiervan de volgende vragen en opmerkingen.

Online-dimensie

Het door u aangehaalde BNC-fiche⁵ richt zich op het tegengaan van illegale online content. In uw antwoordbrief spreekt u ook over niet-strafbare uitingen, die «wel als ongewenst» worden beschouwd.⁶

- Kunt u aangeven wat voor deze gevallen het toepasselijke beleidskader is?
- Kunt u aangeven wie bepaalt of een uiting als «ongewenst» wordt beschouwd en op welke concrete gronden?
- U noemt «pesten, het maken van vrouwonvriendelijke opmerkingen, et cetera» als gevallen waarvoor «counterspeech» een mogelijkheid is. Kunt u nader aangeven aan welke concrete gevallen onder «et cetera» nog meer moet worden gedacht?
- Worden ook door de Nederlandse overheid dergelijke counterspeech campagnes ondersteund of gefaciliteerd? Zo ja, welke, door welke organisaties, met welke doelstellingen en voor welke bedragen?
- Bij de projecten van de Europese Commissie is volgens uw beantwoording sprake van «het ontwikkelen van gebalanceerde online narratieven». Kunt u aangeven door wie en op welke wijze hier bepaald wordt wat «gebalanceerd» is?

Projecten radicalisering Bosnië en Herzegovina

In uw reactie stelt u dat:

«Bij het andere project worden de lokale autoriteiten ondersteund in het vergroten van weerbaarheid van jongeren tegen radicalisering, in samenwerking met de Officiële Islamitische gemeenschap in Sarajevo. Daarbij zullen trainingen van imams en ouders worden verzorgd in het signaleren van mogelijke radicalisering, zodat er vroegtijdig kan worden ingegrepen. Daarbij is de islamitische gemeenschap een medestander in de strijd tegen extremisten.»⁷

- Welke criteria zijn hier toegepast om vast te stellen dat de islamitische gemeenschap een «medestander» zou zijn?
- Wat wordt hier specifiek verstaan onder «extremisten»?

De leden van de PVV-fractie verwijzen voorts naar de «Constitution of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina»⁸ van de Officiële

⁴ Kamerstukken I 2017/18, 32 317, IK.

⁵ Kamerstukken II 2017/18, 22 112, nr. 2420.

⁶ Kamerstukken I 2017/18, 32 317, IK, p. 5.

⁷ Kamerstukken I 2017/18, 32 317, IK, p. 5.

⁸ Te raadplegen via: <http://english.islamskazajednica.ba/the-islamic-community/2012-05-29-10-44-22/information>.

Islamitische gemeenschap in Bosnië waarin wordt gesteld dat het de verantwoordelijkheid is van haar hoogste bestuurlijke orgaan, de Riyasat: «*to take care of the entirety of Islamic religious life and to ensure that all activities within the Islamic Community are based on the principles of the Shari'ah Law*»⁹

- Hoe kan een organisatie die streeft naar de invoering en strikte toepassing van de Sharia worden gezien als een «medestander» tegen «extremisten»?
- Hoe kan het willen invoeren en strikt toepassen van de Sharia zich verhouden tot het «signaleren van mogelijke radicalisering»?
- Betekent deze samenwerking met de islamitische gemeenschap in Sarajevo dan niet louter het paard achter de Sharia-wagen spannen?
- Op welke wijze, via welke bron, worden de projectdocumenten openbaar gemaakt? Kunnen deze ook direct aan de leden van de Staten-Generaal verzonden worden?

De vaste commissies voor Immigratie & Asiel / JBZ-Raad en voor Justitie en Veiligheid zien uw beantwoording met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel /
JBZ-Raad,
R.G.J. Dercksen

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
A.W. Duthler

⁹ Article LII Constitution of the Islamic Community in Bosnia and Hercegovina.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 april 2018

In de brief d.d. 30 januari 2018 zijn nadere vragen gesteld over het achtste voortgangsverslag van de Europese Commissie over de uitvoering van de Europese Veiligheidsagenda. Het betrof online-dimensie en het door de EU gefinancierde project dat betrekking heeft op het risico op radicalisering in de gevangenis van Zenica en een ander project in samenwerking met de islamitische gemeenschap waarbij jongeren worden betrokken bij de preventie van radicalisering. Hieronder vind u de nadere toelichting.

Online-dimensie

Met betrekking tot online-dimensie zijn vragen gesteld over het toepasselijke beleidskader en wie bepaalt of een uiting als «ongewenst» wordt beschouwd en op welke concrete gronden. Vervolg vragen zijn voor welke concrete gevallen «counterspeech» een mogelijkheid is en of door de Nederlandse overheid counterspeech campagnes worden ondersteund of gefaciliteerd en wie en op welke wijze bepaald wordt wat «gebalanceerde» online narratieven zijn. Hierop kan het volgende worden toegelicht.

Meldingen van discriminatie op internet (waar in EU-verband aan wordt gerefereerd met de term online hate speech) worden in Nederland beoordeeld op hun strafbaarheid op basis van de toepasselijke bepalingen in het Wetboek van strafrecht, met name artikel 137c Sr (groepsbelediging) en artikel 137d Sr (aanzetten tot discriminatie, haat of geweld). Het kabinet is zich ervan bewust dat de vraag waar de grens van de vrijheid van meningsuiting wordt bereikt onderwerp van een constante politieke en maatschappelijke discussie is, waarbij enerzijds wordt aangedrongen op verruiming van de vrijheid van meningsuiting, en anderzijds om een beperking daarvan. Het kabinet kiest daarom voor een objectieve juridische afweging, op basis van de huidige staat van de wetgeving en jurisprudentie. Indien strafbaarheid wordt geconstateerd wordt in eerste instantie ingezet op verwijdering van de strafbare content van het internet. Indien het OM dit opportuun acht, kan het daarnaast overgaan tot strafrechtelijke vervolging van degene die de illegale content online heeft geplaatst.

Het kabinet constateert daarnaast dat content die weliswaar niet strafbaar is, maar die maatschappelijk gezien wel tot onrust en verontwaardiging leidt, – in ieder geval door sommigen – als ongewenst wordt beschouwd. Recentelijke voorbeelden hiervan zijn de uitspraken van imam Fawaz Jneid en de discussie rond het zogenoemde «pedo-handboek» die ook bij uw Kamer tot beroering hebben geleid. Los van de vraag of de grens tussen wat toelaatbaar is moet worden aangescherpt of juist versoepeld, kiest het kabinet er voor – net als de Europese Commissie – om het verwijderen van online content alleen toe te passen wanneer is vastgesteld dat het illegale content betreft. In alle andere gevallen kan ongewenste content door hen die de content als ongewenst beschouwen van een antwoord worden voorzien, bijvoorbeeld door het toepassen van «counterspeech», waarbij online het debat wordt aangegaan met degene die de content online heeft geplaatst, of het plaatsen van tegenartikelen, waarmee wordt getracht de ongewenste content te ontkrachten. In principe kan het daarbij over elk willekeurig onderwerp gaan: daar waar content niet strafbaar is, is het kabinet voorstander van het voeren van het maatschappelijk debat over die content. Daarbij heeft het de voorkeur dat dit debat ordentelijk verloopt («gebalanceerde online narratieven»). Het

bijbrengen van mediawijsheid en het formuleren van «spelregels» voor een ordentelijk debat helpen om het maatschappelijk debat te faciliteren. Daarbij kiest het kabinet geen partij voor voor- of tegenstanders, maar wordt vooral gestimuleerd dat het maatschappelijke debat wordt gevoerd met wederzijds respect voor elkaars standpunten en waarbij het werken aan wederzijds begrip voorop staat. Het kabinet steunt daarom de initiatieven van de Europese Commissie om te investeren in projecten die mediawijsheid en het voeren van een effectief debat op internet bevorderen.

Dat neemt niet weg dat in sommige discussies, zoals in die gevallen waar de vraag waar de grens van de vrijheid van meningsuiting dient te liggen pregnant naar voren komen, ook het kabinet zich duidelijk zal uitspreken om een maatschappelijke norm te stellen, zoals dat ook is gebeurd in de eerder genoemde casussen.

Wat betreft het ondersteunen of faciliteren van counterspeech campagnes financiert het Ministerie van OCW Mediawijzer.net. Dit is een expertisecentrum voor mediawijsheid dat kinderen, jongeren, ouders, verzorgers en leerkrachten helpt media veilig en verantwoordelijk te gebruiken. Samen met een netwerk van meer dan 1.000 organisaties (waaronder bedrijven, scholen en bibliotheken) bevordert Mediawijzer.net mediawijsheid onder andere door het aanbieden van educatieve diensten, onderzoek, (netwerk)bijeenkomsten, campagnes en een stimuleringsregeling voor kansrijke projecten op het gebied van mediawijsheid. Hate speech is één van de onderwerpen waar Mediawijzer.net en de netwerkpartners aandacht aan besteden, bijvoorbeeld in de vorm van lesmateriaal.

Projecten radicalisering Bosnië en Herzegovina

Nadere vragen zijn gesteld over de criteria om vast te stellen dat de Islamitische gemeenschap een «medestander» zou zijn en wat specifiek wordt verstaan onder «extremisten» in het project voorstel. Daarnaast zijn er vragen gesteld over hoe een organisatie die streeft naar invoering en strikte toepassing van de Sharia kan worden gezien als een «medestander» tegen «extremisten», hoe het willen invoeren en strikt toepassen van de Sharia zich verhoudt tot het signaleren van mogelijke radicalisering en of samenwerking met de Islamitische gemeenschap in Sarajevo niet louter het paard achter de Sharia-wagen spannen betekent. Tevens wordt gevraagd naar de openbaarheid van projectdocumenten.

Op basis van informatie ontvangen vanuit de Europese Dienst voor Extern Optreden en de experts van de delegatie Bosnië en Herzegovina van de Mensenrechtenafdeling van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) kan het volgende worden beantwoord op de gestelde vragen.

De EU ondersteunt de inspanningen van de Islamitische gemeenschap op het gebied van preventie van radicalisering en gewelddadig extremisme. Daarbij ligt de focus op het helpen ontwikkelen van sociale vaardigheden onder jongeren. Dit staat los van de Sharia of andere religieuze leer. De inspanningen hebben tot doel om imams te onderwijzen om sociale vaardigheden en kritisch denken te ontwikkelen bij jongeren en hun ouders die in afgelegen gebieden van Bosnië en Herzegovina wonen waar geen sociale diensten bestaan. Lokale geestelijken zijn vaak de enigen die begeleiding kunnen geven aan deze groep met als doel het voorkomen van radicalisering en gewelddadig extremisme. Samen met andere religieuze gemeenschappen in Bosnië en Herzegovina is de Islamitische gemeenschap een noodzakelijke partner. De Islamitische gemeenschap is van oudsher voorstander voor democratie, mensenrechten, seculiere

organisatie van de staat en samenleving, en respect voor pluralisme, maar ook voor de Europese integratie van Bosnië en Herzegovina. Het project richt zich op gewelddadig extremisme (violent extremism). Navraag bij de EU leert dat dit niet verder gedefinieerd is in het project, maar dat wordt aangesloten bij gangbaar internationaal gebruik zoals in de Verenigde Naties en het Global Counter Terrorism Forum (GCTF).

De leden van de PVV-fractie verwijzen naar de Grondwet van de Islamitische gemeenschap. In lijn met de geldende wetgeving kunnen alle religieuze gemeenschappen in Bosnië en Herzegovina, inclusief de Islamitische gemeenschap als de hoogste religieuze autoriteit voor de moslims van Bosnië en Herzegovina, Sandzak (Servië), Kroatië, Slovenië, Montenegro en Hongarije, hun religie praktiseren conform de Grondwet van Bosnië en Herzegovina. Aangezien alle wetten in Bosnië en Herzegovina, inclusief de entiteiten en het Brčko District, in overeenstemming dienen te zijn met de Grondwet, dienen de activiteiten van de Islamitische gemeenschap met zijn status als rechtspersoon in lijn te zijn met het geldende burgerlijk-, bestuurs- en strafrecht. De Islamitische gemeenschap mag interne, grondwettelijke en wettelijke regelingen evenals eigen wetten en leer, zoals de Grondwet van de Islamitische gemeenschap hebben, maar dit zijn geen wetten in de zin van wetgeving noch hebben enige rechtsgevolg. Het aangehaalde artikel 57 van de Grondwet van de Islamitische gemeenschap verwijst naar activiteiten met een religieus karakter die de Islamitische gemeenschap organiseert. Dit heeft niets van doen met de mening van de Islamitische gemeenschap in Bosnië en Herzegovina op de organisatie van staat en samenleving. De Grondwet van Bosnië en Herzegovina verwijst naar de directe toepasbaarheid van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en de daarbij behorende protocollen die prioriteit hebben boven andere wetten in Bosnië en Herzegovina. In de wet op de vrijheid van religie en de positie van de kerken en religieuze gemeenschappen in Bosnië en Herzegovina is het recht op vrijheid van religie geregeld conform de Grondwet van Bosnië en Herzegovina.

Het signaleren van mogelijke radicalisering staat los van de Sharia. De Islamitische gemeenschap van Bosnië en Herzegovina wordt door de Staat als een officiële partner in het voorkomen en aanpakken van terrorisme gezien, door deze als één van de implementatiepartners op te nemen in de strategie voor het voorkomen en aanpakken van terrorisme. Tevens heeft de Islamitische Gemeenschap een Memorandum of Understanding getekend met de OVSE missie in Bosnië en Herzegovina en heeft seminars voor imams gegeven over de gevaren van religieuze radicalisering en gewelddadig extremisme. Als zodanig, heeft het proactief de moslim bevolking en de lokale imams bereikt met instructies hoe misinterpretaties van het Islam en hun gebruik dat aanzet tot gewelddadig extremisme, tegen te gaan. Gezien het bovenstaande betekent de samenwerking met de islamitische gemeenschap niet het paard achter de Sharia-wagen spannen. De islamitische gemeenschap is een betrouwbare partner van de Staat aldaar en van internationale organisaties bij de bestrijding van gewelddadig extremisme en heeft proactief geopereerd op dit gebied met als doel radicalisering te voorkomen.

De EU Special Representative zal de gegunde opdracht publiceren met basisinformatie betreffende de naam van de opdrachtnemer, het bedrag en de gevolgde procedure.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus